

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

Kissan ja nallen kanssa museoon

Museoaapisen suunnittelu Lappeenrannan museotoimen internet-sivuille

Heidi Kuukasjärvi

Kulttuurituotannon koulutusohjelma (240 op)

5/2010

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Kulttuurituotannon koulutusohjelma

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Heidi Kuukasjärvi	Sivumäärä 25
Työn nimi Kissan ja nallen kanssa museoon. Museoaapisen suunnittelu Lappeenrannan museotoimen internet-sivuille	
Ohjaava opettaja Leena Krekula	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja Lappeenrannan museotoimi, projektisuunnittelija Elina Lyijynen	
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyönäni suunnittelin Lappeenrannan museotoimen tilauksesta museon internet-sivuille lapsille suunnatun osion, Museoaapisen. Työni liittyi kahteen museotoimen hankkeeseen; saavutettavuuden parantamiseen sekä nettisivuston uudistamiseen, ja se oli suora jatkumo edellisenä kesänä tekemälleni Lappeenrannan museoiden saavutettavuuskartoitukselle, jossa tutkin museoiden saavutettavuutta nimenomaan internetin kautta.</p> <p>Museoaapisen tavoitteena oli parantaa museoiden saavutettavuutta internetin kautta lasten ja lasten kanssa työskentelevien opettajien ja ohjaajien näkökulmasta. Sivustolla haluttiin kertoa monesti aikuisillekin kaukaisesta ja vaikeasti hahmotettavasta museotoiminnasta hausalla ja helposti lähestyttävällä tavalla. Tähän tavoitteeseen pyrin luomalla yhdessä graafikko Tuomas Nokelaisen kanssa Muusakissan, joka yhdessä aiemmin museolle suunnitellun Piinalle-hahmon kanssa opastaa kävijöitä Museoaapisen sivuilla. Museoihin liittyviä sanoja ja termejä käydään läpi museoakkosissa, ja aapisen sivuilta löytyy lyhyehköt esittelyt Etelä-Karjalan museosta ja Etelä-Karjalan taidemuseosta. Museoaapiseen on myös koottu museoiden kouluille ja päiväkodeille tarkoitetut palvelut sekä ohjeet onnistuneen museovierailun onnistumiseksi. Museoiden ja koulujen yhteistyön lisäämiseksi ja näyttelyiden tueksi suunnitelin tehtävämonisteita, joita voi tulostaa Museoaapisen sivuilta.</p> <p>Toiseen tavoitteeseen, museon nettisivuston uudistamiseen ja käytettävyyden parantamiseen, päästiin samalla kun Museoaapisen rakennetta suunniteltiin. Museoaapiseen koottiin ennen hajallaan ollutta informaatiota ja suunniteltiin myös uutta sisältöä.</p> <p>Oma osuuteni Museoaapisen luomisesta oli suunnitella sivuston sisältö ja rakenne sekä tehtävälomakkeita. Graafikko Tuomas Nokelainen vastasi kuvien käsittelystä ja Muusa-hahmon piirtämisestä, ja projektisuunnittelija Elina Lyijynen Museoaapisen syöttämisestä Lappeenrannan kaupungin käyttämään SevenWeb – järjestelmään. Sivuston vaatima grafiikka ja tekninen toteutus on tehty osana Kysy Amalta-hanketta, joka on saanut tukea Museovirastolta innovatiivisiin hankkeisiin myönnettävistä avustuksista.</p>	
Asiasanat Museot, museopedagogiikka, saavutettavuus, internet, internet-sivusto, Museoaapinen	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES
Degree Programme in Cultural Management

ABSTRACT

Author Heidi Kuukasjärvi	Number of Pages 25
Title Join the cat and the teddybear at the museum! Designing a museum ABC for the web pages of the Lappeenranta museum operations.	
Supervisor Leena Krekula	
Subscriber and/or Mentor Lappeenranta museum operations, project manager Elina Lyijynen.	
Abstract <p>For my dissertation, I designed a museum ABC for children. It was requested by Lappeenranta museum operations as an addition to their web pages. My work was connected to two projects of the museum's operations – to improve accessibility, and to update the web pages – and it was followed on of the accessibility survey I conducted on the museums of Lappeenranta the previous summer, where I studied the accessibility of museums especially through the internet.</p> <p>The aim of the ABC was to enhance the accessibility of museums from the viewpoint of children and teachers and instructors working with them. The pages aim to provide information on this field, which is often distant and difficult for adults as well as children, in a fun and easily approachable way. I aimed for this goal by creating, in co-operation with graphics designer Tuomas Nokelainen, a cat called Muusa. Together with the earlier designed teddybear Piinalle, the cat guides the visitors through the pages of the ABC. The words and terms of the special field are explained in a dictionary section, and the ABC gives information the services offered by the museums to schools and day nurseries, and suggestions for a successful visit. To increase cooperation between museums and schools, and to support the exhibitions, I designed task sheets which can be printed out from the web pages of the ABC.</p> <p>The other goal, renewing the web pages of the museum on the whole and improving accessibility, was attained at the same time as the structure of the ABC was planned. Previously scattered information was collected in the ABC, and new content was added.</p> <p>My task in the creation of the ABC was to plan its content and structure, and to design the task sheets. The graphic designer Tuomas Nokelainen was responsible for the handling of the images, and designed the Muusa-cat character. Project manager Elina Lyijynen then input the ABC to the Seven Web system used by the city offices of Lappeenranta. The graphics and technical implementation were part of the Kysy amalta - project, which has received funds intended for innovative projects from National Board of Antiquities.</p>	
Keywords Museums, museum pedagogics, accessibility, internet, web pages, museum ABC	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 MUSEOAAPISEN LÄHTÖKOHDAT JA TAUSTATEKIJÄT	7
2.1 Lappeenrannan museot	7
2.1.1 Saavutettavuushanke	8
2.1.2 Internet-sivuston uudistaminen	9
2.2 Museopedagogiikka	10
2.2.1 Museopedagogiikan keinot	11
2.2.2 Museopedagogiikan haasteet	12
2.3 Kulttuurituottajan näkökulma internet-sivuston suunnitteluun	12
3 MUSEOAAPINEN-SIVUSTO	13
3.1 Museoaapisen tavoitteet	14
3.2 Museoaapisen sisällön suunnittelu	15
3.3 Museoaapisen rakenteen suunnittelu	17
4 SAATU PALAUTE, ARVIOINTI JA ITSEARVIOINTI	18
4.1 Internet - kyselylomakkeiden kautta saatu palaute	19
4.2 Lappeenrannan museotoimen arvio	20
4.3 Itsearviointi	21
5 POHDINTAA JA LYHYT VILKAISU TULEVAISUUTEEN	23
LÄHTEET	25

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni sai alkunsa kesällä 2009, jolloin tein selvityksen Lappeenrannan museotoimelle museoiden saavutettavuudesta internetin kautta osana. Tekeväni työ oli osa museotoimen saavutettavuuskartoitusta, johon museotoimi oli saanut Opetusministeriön avustusta. Jo ennen selvitystäni oli tiedossa, että museoiden nettisivuilla oli ongelmia rakenteen kanssa, ja että kouluille ja päiväkodeille tarkoitettu pedagoginen materiaali oli vaikeasti löydettävissä. Palautettuaani selvityksen museolta tuli ehdotus, että tekisin opinnäytetyönä museon internet-sivuille lapsille suunnatun osion sekä ns. pedapaketin, joka sisältäisi opettajien käyttöön tarkoitettua materiaalia opetuksen ja museovierailujen tueksi. Tavoitteena olisi näin parantaa museoiden saavutettavuutta internetin kautta ja lisätä samalla museoiden ja koulujen vuorovaikutusta.

Lappeenrannan museotoimessa oli menossa samaan aikaan toinen hanke, jonka tavoitteena oli uudistaa museoiden internet-sivustoa. Vuorovaikutusta asiakkaiden ja museon välillä lisäävästä amanuenssien kysymys- ja vastauspalstasta nimensä saanut Kysy amalalta – hanke oli saanut Museoviraston innovatiivisiin hankkeisiin tarkoitettua avustusta, jonka turvin museotoimeen oli palkattu projektisuunnittelija ja graafikko. Suunnittelemani sivuston grafiikka ja tekninen toteutus olisi osa Kysy amalalta – hanketta, mikä oli minulle suuri helpotus, sillä vastuulleni jäisi täten vain sivuston sisällön ja tehtäväpakettien suunnittelu.

Tämänkaltainen toiminnallinen ja tilauksesta tehtävä työ tuntui minusta toisaalta mielenkiintoiselta ja houkuttelevalta, mutta samalla suhtauduin omiin kykyihini nettisivujen suunnittelijana hieman epäillen. Miten kulttuurituottajan koulutuksella voisi suunnitella internet-sivustoa? Enhän ole mikään web designer, enkä toisaalta myöskään museoalan ammattilainen. Kysy amalalta – hankkeen projektisuunnittelija ja tulevan opinnäytetyöni produktin ohjaaja Elina Lyijynen – itsekin muuten kulttuurituottaja – kuitenkin rohkaisi minua ottamaan työn vastaan. Olihan minulla taustalla vuosien kokemus museoalasta erilaisten työ- ja harjoittelujaksojen kautta, vaikka en varsinaisesti museoalan ihminen ollutkaan. Tukenani olisi myös graafikko, joka huolehtisi kuvankäsittelystä ja olisi apunani sivuston visuaalisen puolen suunnittelussa, sekä projektisuunnittelija, joka hoitaisi sivus-

ton teknisen puolen. Minun osuudekseni jäisi uuden sivuston sisällön ja rakenteen sekä uusien tehtäväpakettien suunnittelu. Ajatus oli kiinnostava, ja erityisesti minua miellytti ajatus siitä, että työlleni oli museotoimessa selvä tilaus. En tekisi siis opinnäytetyötä vain siksi, että se on tehtävä, vaan työstäni olisi apua itselleni tärkeän museotyön saavutettavuuden parantamisessa.

Aloitin opinnäytetyöni produktin eli Museoapaisen suunnittelun lokakuussa 2009, ja se valmistui juuri joulun alla. Työtäni varten sain työpisteen Etelä-Karjalan taidemuseolta sekä tietokoneen ja oikeudet esim. käyttää museon palvelinta, mistä löytyy kuva- yms. materiaalia. Tämä oli ehdoton edellytys työn tekemiselle. Sivuston suunnittelussa auttoi huomattavasti se, että olin konkreettisesti museolla läsnä, sillä vaikka nykyajan sähköpostit ynnä muut helpottavat yhteydenpitoa, mielestäni paras tapa ideoiden vaihtoon on käydä asioita läpi kasvotusten. Monesti jonkin ajatuksen kuvaaminen kirjallisesti olisikin ollut mahdotonta, ja siksi oli hyvä, että saatoin pyörähtää viereiseen huoneeseen esittelemään suunnitelmiani. Koin hyvin tärkeäksi sen, että museon koko henkilökunta oli mukana uuden nettisivuston suunnittelussa, ja siksi tiedotin ahkerasti työni edistymisestä ja kyselin muiden mielipiteitä välillä varmaan riesaksi asti. Tämä johtui osaltaan siitäkin, että vaikka olen ollut museolla töissä useaan otteeseen, en kuitenkaan ole museoalan ammattilainen, ja minua kauhistutti, että tekisin jonkin virheen tietämättömyyttäni. Onneksi henkilökunta suhtautui kyselyihini kärsivällisesti, ja joulunaluskiireistä huolimatta sain aina vastaukset kysymyksiini.

2 MUSEOAPISEN LÄHTÖKOHDAT JA TAUSTATEKIJÄT

Opinnäytetyöni produktin taustalla oli siis sekä museon saavutettavuutta ja internet-sivujen uudistusta koskevat hankkeet, jotka esittelen tässä kappaleessa lähtökohtien selvittämiseksi. Samalla tulee käsiteltyä työni keskeiset elementit eli museotyö ja museopedagogiikka, internet-sivuston suunnittelu sekä saavutettavuus nimenomaan internetin kautta. Lisäksi pohdin internet-sivuston suunnittelua kulttuurituottajan näkökulmasta ja arvioida sitä, miten tuottajan koulutuksella nettisivuston suunnittelu onnistuu.

2.1 Lappeenrannan museot

Opinnäytetyössäni tarkoitan Lappeenrannan museoilla Etelä-Karjalan museota, Etelä-Karjalan taidemuseota, Ratsuväkimuseota sekä Wolkoffin talomuseota, vaikka kaupungissa on muutama muukin museo. Työni koskee kuitenkin vain näitä neljää museota, jotka yksinkertaisuuden vuoksi niputan yhteen Lappeenrannan museoiksi. Museoista tai museon nettisivuista kirjoittaessani voin myös tarkoittaa Lappeenrannan museotoimea. Museot toimivat Wolkoffin talomuseota lukuun ottamatta Lappeenrannan vanhimmassa kaupunginosassa, Linnoituksessa, ja Wolkoffin talomuseokin aivan Linnoituksen läheisyydessä.

Linnoituksen eteläkärjen jyrkevissä kivimakasiineissa toimiva Etelä-Karjalan museo on kulttuurihistoriallinen maakuntamuseo, joka esittelee Etelä-Karjalan alueen kehityksen vaiheita esihistoriasta tähän päivään. Vuonna 1962 perustetun museon tallennus-, tutkimus- ja esittelyvastuuseen kuuluu nykyisen Etelä-Karjalan lisäksi eteläinen osa luovutettua Karjalaa eli Karjalan kannas.

(http://www.lappeenranta.fi/?depid=18499#etel_karjalan_museo.) Linnoituksen keskellä, ortodoksikirkkoa vastapäätä oleva Etelä-Karjalan taidemuseo on puolestaan Kaakkois-Suomen aluetaidemuseo, jonka toiminta-alueena ovat Etelä-Karjalan ja Kymenlaakson maakunnat. Etelä-Karjalan taidemuseon kokoelmissa painottuu nykytaiteen osalta kaakkoissuomalainen taide, ja näyttelyissä esitellään sekä uudempaa että vanhempaa taidetta. Aluetaidemuseona Etelä-

Karjalan taidemuseo tarjoaa alueen kunnille palvelujaan kuten kiertonäyttelyitä, kuvataiteen asiantuntija-apua, lainattavia filmejä jne. Etelä-Karjalan taidemuseo kerää ja dokumentoi tietoja alueen taideoloista ja taiteilijoista. Myös kuntien taidekokoelmien luettelointi ja sähköisiin tietokantoihin vieminen kuuluu aluetaidemuseon tehtäviin. ([http://www.lappeenranta.fi/?DeptID=18499#linnoitus.](http://www.lappeenranta.fi/?DeptID=18499#linnoitus))

Linnoituksen vanhimmassa rakennuksessa, 1772 valmistuneessa entisessä vahtituvassa sijaitseva Ratsuväkimuseo esittelee ratsuväen historiaa, merkitystä ja osuutta sotaväessä, sekä erilaisia hevosten hoitoon ja lääkitsemiseen liittyviä esineitä (<http://www.lappeenranta.fi/?deptid=13366>). Keski kaupungilla, muutaman sadan metrin päässä Linnoituksesta, sijaitsee Wolkoffin talomuseo, joka esittelee talossa asuneen Wolkoffin kauppiassuvun elämää (http://www.lappeenranta.fi/?deptid=18499#wolkoffin_talomuseo).

Kyseiset neljä museota kuuluvat hallinnollisesti ja taloudellisesti Lappeenrannan museotoimeen eli toimivat ns. saman katon alla. Kaikkia museoita johtaa yksi museotoimenjohtaja, tosin myös taidemuseon intendentillä on osa taidemuseon hallintovastuusta. Omassa työssäni pyrin ottamaan huomioon museot samankuntoisina ja tasapuolisesti, vaikka käytännössä työ keskittyi Etelä-Karjalan museon ja Etelä-Karjalan taidemuseon ympärille.

2.1.1 Saavutettavuushanke

Lappeenrannan kaupungin museotoimi sai vuonna 2008 Opetusministeriön avustuksen saavutettavuuskartoituksen ja -suunnitelman laatimiseen. Osana tätä hanketta tutkin kesällä 2009 Lappeenrannan museoiden saavutettavuutta internetin kautta. Selvitin museoiden internet-sivujen toiminnallisuutta, käytettävyyttä, rakennetta, visuaalisuutta ja palveluja, kävin läpi sivujen ongelmakohdat ja tein parannus- ja uudistusehdotuksia. Selvityksen tarkoituksena oli antaa vinkkejä ja ehdotuksia, jotka parantaisivat museoiden saavutettavuutta verkossa sekä lisäisivät museoiden ja asiakkaiden välistä vuorovaikutusta sekä ihmisten kiinnostusta museotoimintaa kohtaan.

Museolla oli aikaisemmin tehty kysely museoiden saavutettavuudesta fyysisesti, jota oli täydennetty nettisivuja koskevalla kyselyllä. Kysely oli lähetetty museon

saavutettavuustiimin jäsenille ja opettajille. Koska vastausprosentti jäi hyvin alhaiseksi ja kysely oli lähetetty museot jo ennestään tunteville henkilöille, muokasin kyselyä hieman ja lähetin sen uudestaan omille tuttavilleni ja ystäväilleni. Tavoitteenani oli saada selville myös muualla kuin Lappeenrannassa asuvien kokemukset ja näkemykset museoiden nettisivuista.

Tekemäni selvityksen perusteella suurimmat ongelmat Lappeenrannan museoiden saavuttamisessa internetin kautta johtuivat siitä, että museon sivut ovat osa Lappeenrannan kaupungin sivustoa mikä määrää hyvin pitkälle sivuston rakenteen ja graafisen ilmeen. Kyselyyn vastanneet moittivat sitä, että kaupungin ja museon tiedot menevät sekaisin, sivuilla liikkuminen on raskasta (esim. kuvat eivät toimi linkkeinä, mihin varsinkin nuoremmat netinkäyttäjät ovat tottuneet) ja perustietojen etsiminen jokaisen museon kohdalta on työlästä, eli sivustolta puuttuu ns. info-sivu, mistä löytyisi kaikkien museoiden perustiedot kuten aukioajat jne. Saavutettavuuden kannalta hyvää sivustossa oli mahdollisuus suurentaa fonttikokoa sekä valita pelkkä tekstiversio. Kaiken kaikkiaan sivustoa pidettiin siistinä ja hyvänä ”perussivustona”, mutta parannettavaakin siis vielä oli. (Kuukasjärvi 2009.)

2.1.2 Internet-sivuston uudistaminen

Suunnilleen samaan aikaan saavutettavuushankkeen kanssa Lappeenrannan museotoimessa aloitettiin museoiden internet-sivujen uudistamis- ja parantamishanke, johon myös haettiin ja saatiin avustusta. Kysy amalta - hankkeen tavoitteena oli uudistaa Lappeenrannan museoiden internet-sivuja vastaamaan entistä paremmin opetuksellisiin toiveisiin ja edistää omalta osaltaan kulttuuriperintökasvatusta. Opetuksellisten ja kasvatuksellisten tavoitteiden lisäksi uudistuksella haluttiin lisätä museon ja asiakkaiden välistä vuorovaikutusta esim. kysymys-vastaus-palstan muodossa, mistä hanke sai myös nimensä. (Hanke-suunnitelma 2008.) Museon nettisivuston uudistamisen yhteydessä oli tarkoitus myös puuttua saavutettavuusongelmiin, eli nämä kaksi hanketta liittyivät hyvin tiukasti toisiinsa.

Internet on nykyään olennainen ja vakiintunut museoiden työväline ja osa normaalia museotyötä. Internetin hyviä puolia ovat vuorovaikutteisuus, maailman-

laajuisuus, joustavuus ja nopeus. Verkon kautta museot ovat saavutettavissa missä ja milloin tahansa. Museoiden nettisivut täydentävät museoiden palveluja ja tiedottamista perinteisten kanavien rinnalla. Internetin tulo museomaailmaan on kuitenkin vaatinut ja vaatii jatkossakin museon työntekijöiltä uutta osaamista ja resursseja. Kotisivujen tekeminen kannattaa suosiolla jättää ammattilaisten tehtäväksi, mutta sivujen päivittäminen ja erilaisten verkkopalvelujen käyttäminen edellyttää museon työntekijöiltä nykyaikaisten mediataitojen hallintaa, tietoa verkon toiminnasta sekä siitä, miten nettiin kirjoitetaan.

2.2 Museopedagogiikka

Museopedagogiikalla tarkoitetaan museoiden järjestämää opetusta ja tiedon jakamista. Toisin kuin yleensä ehkä ajatellaan, museopedagogiikka ei koske vain lapsia ja koululaisia vaan kaikenikäisiä museokävijöitä. Museopedagogiikka on nykyään yksi museotoiminnan nopeimmin kehittyvä ja kasvava toimintamuoto, joka työllistää jatkuvasti yhä enemmän koulutettuja museo-opetuksen ammattilaisia. Tämä kehitys on suoraan seurausta siitä, että museot haluavat yhä aktiivisemmin jakaa tietoa, kertoa kokoelmistaan ja toimia vuorovaikutuksessa yleisön kanssa. (Levanto 2004.)

Opettaminen, opetus ja tiedon jakaminen on yksi museoiden lailla määräytyistä tehtävistä. Se, millä tavalla museot tietoaan jakavat, on vaihdellut vuosikymmenien aikana suuresti. 1800 – luvulta pitkälle 1900 – luvun puolelle opetus oli valistavaa, ylhäältä alaspäin tapahtuvaa yksipuolista pienen piirin puuhailua. Pikkuhiljaa asenteet ja käsitys museoiden tehtävästä kuitenkin muuttuivat. 1920 – luvulla esitettiin ajatus siitä, että museoissa voisi tiedon lisäksi saada myös elämyksiä, ja kansan kauneudentajun kehittämiseksi laadittiin ensimmäinen suurelle yleisölle tarkoitettu opas Ateneumin kokoelmista. Samoihin aikoihin Ateneumissa aloitettiin ensimmäiset, suurta suosiota saaneet esitelmät. 1950 – luvulla vaatimukset museoiden elävöittämisestä ja uudistumisesta kasvoivat, ja seuraavalla vuosikymmenellä taidekasvatuskeskustelu vain kiihtyi. Ensimmäinen museolehtori ilmestyi Ateneumin palkkalistoille 1970 – luvulla, ja siitä eteenpäin museopedagogiikka on ollut pitkäjänteistä, suunnitelmallista ja kasvavaa toimintaa (Levanto & Pettersson 2004, 32).

2.2.1 Museopedagogiikan keinot

Museopedagogiikan keinot ovat moninaiset. Näyttelyihin liittyvät opastukset ovat ehkä tavallisin, ensimmäisenä mieleen tuleva museo-opetuksen muoto. Draamaopastukset ovat varsinkin lapsille tarkoitettuja, normaalia opastusta elävämpiä, joihin lapset voivat joskus myös itse osallistua. Opastukset ovat parhaimmillaan oppaan ja yleisön välistä aktiivista keskustelua ja vuorovaikutusta, ei pelkkää oppaan yksipuolista, ulkomuistista vedettyä rutiinikierrosta. Museoisissa on kokeiltu myös erilaisia seikkailu- ja roolipelejä, jopa liveroolipelaamista eli larppausta (Pettersson 2009, 162).

Museon painattamat oppaat, esitteet, näyttelyluettelot yms. julkaisut tukevat näyttelyssä oppimista. (Elo, Järnefelt, Laine & Pohjanvirta 2004, 128.) Näyttelyihin kuuluu usein myös tehtävälomakkeita, jotka voi nykyään ladata netistä museon verkkosivuilta.

Toinen näyttelyä tukeva oppimismuoto on työpaja, jossa yhdistyy tieto ja tekeminen. Työpajan teema voi liittyä museon näyttelyyn tai kokoelmiin, mutta se ei ole välttämätöntä. Taidemuseoissa työpajat liittyvät tyypillisesti taiteen tekemiseen kuten maalaamiseen tai piirtämiseen, kulttuurihistoriallisessa museossa toimintana voi olla vaikkapa jonkin perinteisen käsityötavan opettelu. (Elo ym. 2004, 131) Lappeenrannan taidemuseon ja lasten ja nuorten kuvataidekoulu ovat yhdistäneet voimansa ja järjestävät kulttuuripolku-tapahtumia, joissa koululuokka käy ensin museolla tutustumassa näyttelyyn ja menee sen jälkeen kuvataidekoululle kokeilemaan itse taiteen tekemistä. Muitakin yhteistyökuvioita voisi tuki kuvitella, esim. museon ja teatterin kanssa, jos vain resurssit ja henkilökunnan aikataulut antaisivat myöten.

Uusin museopedagogiikan muoto on verkko-oppiminen. Nettiin ladataan yhä enemmän museoihin ja näyttelyihin liittyvää tietoa, tehtäviä, pelejä ja muuta materiaalia, johon voi tutustua joko ennen museossa käyntiä tai sen jälkeen.

2.2.2 Museopedagogiikan haasteet

Museopedagogiikka on – kuten todettua – kasvava ja monipuolistuva museo-toiminnan muoto. Siihen liittyvät ongelmat ja haasteet ovat osaksi samoja kuin monissa muissa kulttuurialan toiminnassa, eli aika ja raha eivät riitä kaikkeen mitä haluttaisiin tehdä. Pitkäjänteinen, suunnitelmallinen ja toistuva museo-opetus vaatii siihen keskittyneen henkilön työpanoksen, eikä tähän ole pienissä museoissa mitenkään varaa. Museoissa tapahtuva opetus itsessään ei välttämättä maksa paljoa.

Toinen ongelma tai haaste on suunnitella museo-opetus siten, että se ottaa huomioon kaikki museon kävijäryhmät. On eri asia kertoa näyttelystä 5-vuotiaalle, 50-vuotiaalle, maahanmuuttajalle tai vammaiselle. Eri käyttäjäryhmien huomioiminen ja museo-opetuksen suunnittelu kaikkien tavoitettavaksi on osa museoiden saavutettavuutta.

Museoissa ymmärretään kävijöiden merkitys: ilman ihmisiä museot ovat kuolleita, hiljaisia, esineiden säilytyspaikkoja. Silti moni museoalan ammattilainen on huolissaan siitä, onko museoissa menty yleisön houkuttelemisessa jo liian pitkälle, onko unohdettu museoiden varsinainen työ ja merkitys, onko museoista tulossa jonkinlaisia tivoleita tai puuhamaita, joissa pitää jatkuvasti tapahtua jostain uutta ja jännittävää? (Levanto 2004, 52.) Tämä on erittäin hyvä kysymys ja koskee osaltaan myös museopedagogiikkaa: missä rajoissa opetusta, tapahtumia, työpajoja ja harrastuskerhoja voidaan järjestää? Kaikki museokävijät eivät sitä paitsi välttämättä kaipaa mitään sen kummempaa toimintaa tai tekemistä, osa hakee museoista nimenomaan hiljaisuutta ja rauhaa, heille riittää pelkkä esineiden tai taideteosten katselu.

2.3 Kulttuurituottajan näkökulma internet-sivuston suunnitteluun

Viimeisenä opinnäytetyöni lähtökohtana haluan pohtia omaa osaamistani ja taustaani ja niitä valmiuksia, mitä minulla oli internet-sivuston tekemiseen. Selväähän on, että kulttuurituottaja ei ole mikään web designer. En myöskään ole museoalan ammattilainen, vaikka museossa olen toki ollut töissä. Kaikkein vähi-

ten olen pedagogiikan asiantuntija, opettaja tai kasvattaja. Kun tätä työtä minulle museolta ehdotettiin, olikin ensimmäinen ajatukseni: miten ihmeessä osaan suunnitella sivuston, jossa minun pitäisi olla kaikkea tuota edellä mainittua? Työni tuleva ohjaaja ja museon nettisivuston uusimisesta vastaava Elina Lyijynen, yllytti minua kuitenkin ottamaan työn vastaan. Ja onhan meille toisaalta koulutuksen kuluessa usein painotettu, että tuottaja on se ihminen, joka loppupeleissä osaa tehdä kaiken ja pystyy kaikkeen...

Työtäni helpotti suunnattomasti se, että olin jo useamman vuoden ollut museol-la töissä erilaisissa hankkeissa ja tehtävissä. Museomaailma ja sen toimintatavat olivat siis ennestään tuttuja. Myös työni aihe, museon nettisivuston parantaminen suunnitteleamalla lapsille ja kouluille suunnattu osio, oli selkeä ja mielenkiintoinen. Luotin kykyyni kirjoittaa tekstiä, jota lapsikin ymmärtää, ja ulko-asua minun ei juuri tarvinnutkaan miettiä, siitä piti huolen Lappeenrannan kaupungin tiukka graafinen ohjeistus. Ja siinäkin vähäisessä visuaalisessa suunnittelussa mitä saisin tehdä, apunani oli Kysy amalalta – hankkeeseen palkattu graafikko Tuomas Nokelainen. Minun ei myöskään tarvinnut opetella mitään ns. nörttitaitoja, koodauksia tai muita tekniikoita, sillä suunnittelemani materiaalin syöttäisi nettiin Elina Lyijynen.

Internet-sivuston suunnittelussa oli hyötyä viestinnän – erityisesti verkkoviestinnän -, markkinoinnin, tiedottamisen ja graafisen suunnittelun hallinnasta sen lisäksi, että toimintaympäristö eli museo oli tuttu.

3 MUSEOAPINEN-SIVUSTO

Tässä kappaleessa esittelen tekemäni työn, eli Lappeenrannan museoiden internet-sivustolle suunnittelemani lapsille, kouluille ja päiväkodeille tarkoitetun Museoapinen-sivuston, sen suunnittelun lähtökohdat ja tavoitteet sekä sisällön ja toteutuksen. Lopuksi käyn vielä läpi palautteen keruumenetelmät.

Museoapinen-sivuston taustalla oli kaksi hanketta: Lappeenrannan museoiden saavutettavuuden parantaminen internetin kautta ja internet-sivuston uusiminen. Museoiden sivuilla oli ennestään hyvin vähän lapsille tai nuorille suunnat-

tua materiaalia, ja koulujen ja päiväkotien tarvitsema tieto oli hajallaan sivustolla eri museoiden kohdalla. Etelä-Karjalan perusnäyttelyyn oli olemassa tehtäviä, joita saattoi tulostaa museon sivulta. Etelä-Karjalan museolla oli käytössä lappeenrantalaisen taiteilijan Heli Pukin suunnittelema Piinalle – hahmo, joka seikkaili museon tehtävämonesteissa.

3.1 Museoapisen tavoitteet

Museoapinen-sivusto syntyi tarpeesta ja halusta parantaa Lappeenrannan museoiden saavutettavuutta internetin kautta nimenomaan lasten, nuorten, koulujen ja päiväkotien näkökulmasta. Samalla oli tarkoitus selkeyttää sivuston rakennetta ja parantaa palveluja siten, että esim. kaikki koulujen tarvitsema tieto löytyisi yhdestä ja samasta paikasta.

Tavoitteenani oli suunnitella sivut, jotka kertoisivat museosta, museon toiminnasta ja museossa työskentelevistä ihmisistä lapsia kiinnostavasti, helposti ja hauskasti. Kokemuksesta tiedän, että museoon liittyvät mielikuvat eivät ole useinkaan kovin houkuttelevia, ja että museon toiminta on suurelle osalle ihmisistä vierasta. Monen mielestä museo on hiljainen, vakava ja pölyinen paikka, jossa esitellään asioita kaukaa menneisyydestä. Harva aikuinenkaan tietää, mitä museon työntekijät tekevät ja mitä kaikkea toimintaa museolla on ja voi olla olemassa. Nettisivujen kautta museota ja sen toimintaa haluttiin tehdä tutummaksi, poistaa väärää mielikuvia ja madaltaa kynnyistä tulla katsomaan näyttelyitä.

Työni toinen osio oli tehtäväpakettien ja opetusmateriaalin suunnittelu kouluille. Tehtäväpakettien ja opettajille suunnatun taustamateriaalin tavoitteena oli lisätä museoiden ja koulujen välistä vuorovaikutusta ja museoiden ”hyväksikäyttöä” opetuksessa. Etelä-Karjalan museolla oli jo olemassa perusnäyttelyyn liittyviä tehtäväpaketteja sekä Piinalle-opetusmateriaalia. Perusnäyttelyn tehtävät ovat luonteeltaan näyttelyn aiheita kokoavia ja pyrkivät haastamaan oppilaan eläytymään käsiteltävän ajanjakson maailmaan. Tehtävälappu kädessä näyttelyn läpi juokseminen ja oikeiden vastauksien etsiminen ei siis ole tarkoituksena. Eri

luokka-asteille tarkoitettuja tehtäviä voi yhdistellä ja valita kuhunkin tarkoitukseen sopivimmat tehtävät. Kolmen kaupungin perusasioita kokoava taulukko on niitä varten, jotka haluavat koota perustietopaketin näyttelystä, esim. koulussa tapahtuvaa jatkokäsittelyä varten. Piinalle-kierroksen tehtävät keskittyvät muinaishistoriaan ja arkeologiaan.

Taidemuseolle piti tehtävä- ja opetusmateriaalin suunnittelu aloittaa alusta. Tarkoituksena oli suunnitella eräänlainen perustehtävärunko, jota olisi helppo ja nopea muokata aina uusiin näyttelyihin sopivaksi. Eri-ikäisille koululaisille piti luonnollisesti suunnitella eritasoiset tehtävät, ja toiveena oli myös tarjota tehtäviä aivan pienimmille jotka eivät vielä osaa lukea.

3.2 Museoapisen sisällön suunnittelu

Sisällön suunnittelu lähti liikkeelle omien, saatujen ja varastettujen ideoiden koamisella. Tällä tarkoitan sitä, että kirjoitin ruutuvihkoon monta sivua omia ajatuksiani, museon työntekijöiden toiveita sekä parhaita paloja muiden museoiden nettisivuilta. Ideointivaiheessa en miettinyt esim. resurssi- tai tekniikkakysymyksiä ollenkaan, vaan keräsin mahdollisimman paljon materiaalia, josta jatkossa jalostettaisiin käyttökelpoisimmat.

Sivuston sisältöä suunnitellessani yritin pitää mielessä tavoitteet ja iskusanat: selkeää, helposti lähestyttävää, hauskaa, informoivaa. Mietin, mitkä ovat suurimmat ongelmat museoiden saavuttamisessa ja ylipäätään museomaailmaan tutustuttaessa ja miten näitä kynnyksiä voisi nettisivuilla madaltaa. Yritin myös samaistua lapsen näkökulmaan ja pohtia, mitä lapsi museosta ajattelee ja minkälainen mielikuva lapsella museosta on. Tässä auttoi taidemuseon amanuenssin kertomus siitä, miten hänen lapsensa ystävä oli luullut taidemuseon työntekijöiden maalaavan itse tauluja. Toinen esimerkki ihmisten – tällä kertaa aikuisien – vähäisestä tiedosta museotyötä kohtaan oli se, että museon työntekijöiden oletetaan lähinnä lomailevan tai pyörittelevän peukaloitaan Etelä-Karjalan museon ollessa kiinni kattoremontin takia. Yleensäkin tuntui siltä, ettei museotyötä tiedetä paljoakaan, näyttelyitä lukuun ottamatta. Toisaalta tämä on ihan ym-

märrettävää, tapahtuuhan suuri osa museotyöstä toimistoissa ja ovien takana, eikä asiaan paneutumaton voi siitä kaikesta mitään tietääkään. Omasta kokemuksestani olin huomannut myös sen, etteivät ihmiset yleensä tiedä, kuinka paljon museoissa työskentelee ihmisiä. Näyttelyissä kävijähän ei tavallisesti kohtaa muita kuin avoinnapitäjän ja ehkä vartijan.

Näistä ajatuksista ja kokemuksista syntyi pikkuhiljaa ajatus ns. museoaakkosista, joiden avulla yksinkertaisesti ja lapsille tutulla tavalla voisi avata museomaailmaa, museoihin liittyvää sanastoa jne. Aakkosiin koottiin yhdessä koko museotoimen henkilökunnan kanssa jälleen aluksi kaikki mahdollinen materiaali eli museoon liittyvät sanat, termit, paikat ja nimet, joista lopulliseen versioon valittiin olennaisimmat. Mukaan tuli sekä museotoimintaan oleellisesti kuuluvia ns. yleissanoja että paikallista, erityisesti Lappeenrantaan tai Kaakkois-Suomeen liittyviä sanoja.

Toinen melko varhaisessa vaiheessa syntynyt ajatus oli saada Etelä-Karjalan taidemuseolle oma maskottihahmo, joka ”opastaisi” kävijöitä taidemuseon sivuilla. Etelä-Karjalan museolla oli jo Heli Pukin luoma Piinalle-hahmo, jota voisi käyttää paitsi tehtävämonisteissa myös nettisivuilla. Taidemuseon hahmo oli alusta alkaen mielessäni kissa, ja kissan nimeksi tuli Muusa. Muusa ja Piinalle seikkailevat mm. Museoaapisen etusivulla, museoaakkosissa, ”omissa museoissaan” sekä tehtäväliitteissä kuvituksena.

Museoiden nettisivuilla oli jo ennestään esittelyt kaikista neljästä museosta, mutta halusimme myös Museoaapisessa kertoa, minkälaisia museoita Etelä-Karjalan museo ja taidemuseo ovat. Alun suunnitteluvaiheessa Ratsuväkimuseo ja Wolkoffin talomuseo päätettiin jättää toistaiseksi Museoaapisen ulkopuolelle siinä mielessä, ettei niistä tehty ns. ”lasten versiota”. Syynä tähän ratkaisuun oli epätietoisuus siitä, kuinka kauan aikaa sivuston suunnitteluun ja toteutukseen menisi, ja ajateltiin, että tärkeintä on saada Etelä-Karjalan museosta ja taidemuseosta esittely aapiseen. Jos aikaa jäisi, tehtäisiin samanlaiset esittelyt myös Ratsuväkimuseosta ja Wolkoffista. Nyt jälkeinpäin ajateltuna ko. museot olisi pitänyt käsitellä Museoaapisessa samalla tavalla kuin kaksi muutakin museota, aikaa esittelyjen tekemiseen olisi ollut.

Museoaapisen yhtenä tehtävänä oli edistää museoiden ja koulujen ja päiväkotien välistä yhteistyötä ja parantaa museoissa olevan tiedon hyödyntämistä ope-

tuksessa. Aiemmin kouluja ja päiväkoteja koskeva tietoa oli hajallaan museoiden sivustolla erikseen jokaisen museon kohdalla, ja kokonaisuutta oli hieman vaikea hahmottaa. Museoapiseen koottiin opettajille ja ohjaajille tarpeellinen tieto museoiden kouluille ja päiväkodeille sopivista palveluista sekä kerättiin linkkejä aiheeseen liittyville nettisivuille. Koska ennen museossa käyntiä lasten kanssa on hyvä käydä läpi museossa käyttäytymiseen liittyviä sääntöjä, Museoapiseen koottiin ohjeet museovierailua varten.

3.3 Museoapisen rakenteen suunnittelu

Samaan aikaan kun Museoapisen sisältöä suunniteltiin ja koottiin, mietin sivuston rakennetta, linkityksiä, kuvitusta yms. Lappeenrannan kaupungin graafinen ohjeistus määräsi sivuston ulkoasun hyvin pitkälle, mikä oli toisaalta kirous ja toisaalta helpotus: luovuutta ja aikaa ei tarvinnut käyttää värien, fonttien yms. suunnitteluun, mutta samalla sivuston visuaalisuus kärsi. Jotta aapiseen saataisiin edes vähän väriä ja elämää, päätettiin sivuilla käyttää paljon kuvia ja piirroksia. Museon palvelimelta löytyi runsaasti valmiita ja sopivia kuvia esim. Museoakkosiin. Piinalle-hahmosta oli olemassa muutamia erilaisia Heli Pukin tekemiä kuvia, joissa nalle on eri asennoissa. Näiden kuvien käyttöön ja pieneen muokkaukseen saatiin taitelijalta lupa. Muusa-kissa puolestaan piti luoda alusta asti ja myös Muusasta piti piirtää muutama erilainen kuva. Tämä tehtävä jäi graafikko Tuomas Nokelaiselle, joka myös tarvittaessa käsitteli kuvia. Yhdessä hänen kanssaan suunnittelimme myös sivuston ulkoasua siinä määrin kuin siihen oli mahdollista vaikuttaa.

Museoaapisen sisällön ja yksittäisten sivujen lisäksi minun piti suunnitella, miten Museoapinen sijoittuu museon sivustolle, eli mistä aapiseen pääsee, miten siellä liikutaan ja mitä linkkejä sinne olisi hyvä laittaa. Sivurakennetta ja linkkejä pohdimme yhdessä museoiden nettisivu-uudistuksesta vastaavan Elina Lyijyksen kanssa. Koska Museoapisessa ei voinut, eikä ollut tarkoituksenmukaista-kaan, esitellä kaikkea museotoimintaa, halusimme sieltä linkit niille museoaiheisille sivuille, joiden ajattelimme kiinnostavan aapisen tutkijoita. Toisaalta piti pyrkiä välttämään päällekkäisyyksiä ja asiaankuulumattomia linkityksiä. Tätä vaaraa ei tosin juuri ollut, sillä loppujen lopuksi linkkien määrä jäi aika vähäiseksi.

Käytettävissä oleva internet – sivumalli ja tekniikka asettivat tiettyjä rajoituksia sivuston suunnittelulle, mutta tulevaisuutta varten kokosin museolle ns. ideapankin, jonka sisältöä voidaan hyödyntää sitten, kun museon sivuilla voidaan käyttää myös esim. ääntä ja liikkuvaa kuvaa.

Koska museolle oli palkattu projektipäällikkö vastaamaan museon nettisivujen uudistuksesta, minun ei tarvinnut opetella tekemäni materiaalin siirtämistä nettiin. Niinpä sitä mukaa kun minä sain tekstejä kirjoitettua ja niihin kuvituksen valittua, Elina alkoi syöttää materiaalia nettiin. Mielenkiinnosta seurasin vierestä pari kertaa, miten Lappeenrannan kaupungin käyttämään SevenWeb – järjestelmään materiaalia lisätään. Järjestelmä on suhteellisen yksinkertainen ja helppo, tosin samalla myös hieman jäykkä ja kahlitseva.

4 SAATU PALAUTE, ARVIOINTI JA ITSEARVIOINTI

Opinnäytetyöni produktin eli Museoaapisen arviointia varten suunnittelin lyhyen kyselylomakkeen, jonne pääsi Museoaapisen etusivulta heti aapisen ilmestyttyä museon sivuille. Niin sanottuja taustatietoja kuten vastaajan ikää tai sukupuolta ei tiedusteltu, vaan kysymykset koskivat vain Museoaapinen-sivustoa. Lomakkeella kysyttiin, onko sivuston ulkonäkö houkutteleva, onko sivuston rakenne toimiva ja looginen, onko sivustolla liikaa, liian vähän vai sopivasti tietoa sekä vastaajan mielipidettä tehtävälomakkeista, jos hän oli käynyt niihin tutustumassa. Lopuksi oli mahdollisuus antaa vapaasti palautetta. Mahdollisimman suuren palautemäärän saamiseksi lähetin tiedotteen Museoaapisen julkaisemisesta mm. museon henkilökunnalle, museon ja koulujen yhdyshenkilölle, Lappeenrannan kaupungin verkkoviestintätyöryhmän jäsenille sekä museon saavutettavuusryhmän jäsenille. Lisäksi tarkoituksena oli tehdä yhteistyötä koulujen kanssa ja saada yksi luokka tutustumaan opettajan johdolla Museoaapiseen ja antamaan siitä palautetta, koska muuten lasten arvio aapisesta jäisi kokonaan pois. Tämä yhteistyökuvio jäi kuitenkin toteutumatta, joten myöskään lasten palautetta sivustosta ei saatu.

Museoaapisesta kerättiin palautetta lyhyellä kyselylomakkeella, jonne oli linkki aapisen etusivulta. Kuten etukäteen oli odotettavissa, palautteen määrä jäi suh-

teellisen vähäiseksi (12 kappaletta), eikä sellaisia parannusehdotuksia, joihin olisimme voineet vaikuttaa, tullut yhtä lukuun ottamatta ollenkaan. Sain Museoaapisesta palautteen myös työn tilaajalta eli Lappeenrannan museotoimelta, joka arvioi työtäni lähinnä osana saavutettavuuden parantamista ja museoiden nettisivujen uudistamista.

4.1 Internet - kyselylomakkeiden kautta saatu palaute

Yleisesti museon nettisivuilla käyneiden antama palaute oli myönteistä: Museoaapisen ulkoasua pidettiin hyvänä, maskottihahmoja hauskoina, rakennetta ja sisältöä loogisesti toimivana ja tietomäärää sopivana. Erityiskiitosta sai – niin ikään odotusten mukaisesti – museoaakkoset, jotka palautteen mukaan sopivat aikuistenkin tutkittaviksi.

Sivuston ulkoasua pidettiin enimmäkseen hyvänä, raikkaana ja selkeänä, mutta Lappeenrannan kaupungin sivuston selkeä näkyvyys aapisen taustalla koettiin häiritseväksi. Sivuston käyttäjä ei aina tiennyt, onko hän kaupungin, museon vai Museoaapisen sivuilla, mikä luonnollisesti aiheutti hämmennystä ja sekaannusta. Parannusehdotukseksi mainittiin mm. kaupungin sivuista erottuvampaa ulkoasua, mutta tämä ratkaisuhan ei ole mahdollinen kaupungin graafisen ohjeistuksen takia. Museoaapisen toivottiin myös erottuvan enemmän ”aikuisten” museosivuista, mutta tämänkään ongelman poistamiseksi ei ole oikeastaan mitään keinoja olemassa. Toisaalta Lappeenrannan kaupungin nettisivujen ulkoasua pidettiin hyvänä ja värimaailmaa kauniina ja rauhallisena. Kuvituksen ja tekstin määrä oli palautteen mukaan sopiva, eikä sivusto ollut liian raskas.

Museoaapisen rakenne oli saadun palautteen mukaan looginen ja toimiva, ja tietomäärä sopiva. Muutamissa palautteissa toivottiin takaisin alkuun – painikkeita enemmän, joita lisäsimmekin sivustolle. Tämä olikin ainoa ongelma sivuston käytettävyydessä, johon saatoimme vaikuttaa. Museoaakkosten tietomäärää pidettiin myös sopivana, joskin erityyppisten museoiden ja museoammattien esittely koettiin parissa palautteessa hieman raskaaksi suhteessa muuhun tekstiin.

Suunnittelemani tehtävälitteitä kommentoitiin aika vähän, mutta vähäinkin palaute oli myönteistä ja kiittävää. Eräässä palautteessa arvioitiin, ettei taidemuseon tehtävälomakkeen kysymyksiin voi vastata väärin, mitä palautteen antaja piti hyvänä asiana, ja mitä itsekin tehtävälomakkeilla tavoittelin. Tavoitteenahan nimenomaan oli antaa museokävijälle mielikuva, ettei taidetta voi ymmärtää väärin, eikä taiteen suhteen ole olemassa oikeita tai väriä vastauksia, ajatuksia tai mielipiteitä. Tehtävien toivottiin uusiutuvan aina näyttelyiden mukaan, mikä olikin tarkoituksena.

4.2 Lappeenrannan museotoimen arvio

Työn tilaajan eli Lappeenrannan museotoimen palautteen antoi työni produktin ohjaaja, projektisuunnittelija Elina Lyijynen 7.1.2010.

Heidi Kuukasjärven opinnäytetyö Museoapinen – internetsivusto täydentää ja uudistaa Lappeenrannan kaupungin museotoimen lapsille ja kouluille suunnattuja palveluita. Heidi Kuukasjärvi on vastannut sivuston sisällön ja uusien tehtävien suunnittelusta. Sivuston vaatima grafiikka ja tekninen toteutus on tehty osana Kysy Amalta-hanketta, joka on saanut tukea Museovirastolta innovatiivisiin hankkeisiin myönnettävistä avustuksista. Museoapinen-sivusto on jatkoa museoissa tehdyille saavutettavuuskartoituksille, jotka ovat koskeneet sekä fyysistä että internetin kautta tapahtuvaa saavutettavuutta. Kuukasjärvi vastasi internetin kautta tapahtuvan saavutettavuuden kartoittamisesta kesällä 2009. Museoapinen-sivusto vastaa kartoituksissa esiintyneisiin parannustoiveisiin ja on selkeä jatko aiemmalle opintosuoritukselle.

Lappeenrannan kaupungin museotoimen alaisten Etelä-Karjalan museon ja Etelä-Karjalan taidemuseon tavoitteena on tuottaa palveluita myös lapsille ja nuorille sekä kouluille. Koululaisryhmät ovatkin eräs museoiden aktiivisimmista kävijäryhmistä ja yhteistyötä opettajien kanssa on tehty vuosittain kertomalla tulevista näyttelyistä ja tapahtumista syksyisin opeinfoissa ja tuottamalla vuosittain MuseoOn-julkaisua, jossa kerrotaan museon tuottamista palveluista. Museopedagogiikan toteuttamista on viime vuosina tehty amanuenssien oman työn ohessa eikä vastaavaa museolehtoria ole ollut. Heidi Kuukasjärven opin-

näytetyön toiminnallinen osuus kokoavan sivuston ja uuden materiaalin tuottamisessa on ollut huomattava.

Museoaapinen-sivusto kokoaa yhteen jo aiemmin tehdyt museopedagogiset aineistot, jotka ovat olleet hajallaan museoiden omilla sivuilla ja joiden saavutettavuudessa on ollut ongelmia. Sivuille liitetyt uudet tehtävät tuovat opettajille uusia ideoita koululaisten näyttelykäyntien toteuttamiseen. Osa tehtävistä voidaan suorittaa ennen tai jälkeen museokäynnin. Sivustoa voidaan jatkossa täydentää ja valmiit tehtäväpohjat mahdollistavat visuaalisen ilmeen säilymisen jatkossa.

Sivusto on tehty Lappeenrannan kaupungin kotisivuille ja noudattaa kaupungin visuaalista linjaa. Kotisivujen ohjeistus on hyvinkin tiukka ja se määrittelee käytettävät fontit ja fonttikoot sekä sivujen asettelut, joten omaan luovuuteen sisälön teossa ei ollut juuri mahdollisuutta. Sivuston tekninen toteutus toteutettiin museon muun henkilöstön toimesta.

Sivustossa on hyödynnetty valokuvia sekä Piinalle- ja Muusa-maskotteja tuomaan värikkyyttä ja lisäämään houkuttelevuutta. Hahmoja käytetään myös jatkossa. Erityisesti Museoaakkoset -sanasto on saanut kiitosta. Museoaakkoset valottavat museossa tehtävää työtä ja kertovat myös museossa työskentelevistä henkilöistä.

Sivustosta kerättiin palautetta mm. museon henkilökunnalta, saavutettavuusryhmäläisiltä sekä opettajilta. Saatu palaute oli vähäistä, mutta sitä voitiin hyödyntää viimeistelyvaiheessa. Museon toiveena olisi saada enemmänkin palautetta kaiken toiminnan kehittämiseksi myös jatkossa. Museon palautejärjestelmän kehittäminen ja saadun palautteen edelleen hyödyntäminen on eräs toiminnan kehitysalueita.

4.3 Itsearviointi

Kulttuurituottaja internet-sivujen suunnittelijana ei ehkä äkkiseltään kuulosta kovin itsestään selvältä ratkaisulta, mutta saamani palautteen perusteella sekin kuvio voi toimia. Työni onnistuminen edellytti kuitenkin aikaisempaa kokemusta museotyöstä, perehtymistäni saavutettavuushankkeeseen nimenomaan interne-

tin kautta, Lappeenrannan museotoimen tuntemusta, saumatonta yhteistyötä museon henkilökunnan kanssa sekä mahdollisuutta käyttää työssä apuna työn ohjaajaa Elina Lyijystä ja graafikko Tuomas Nokelaista. Kun suunnittelusta jouduttiin lisäksi jättämään visuaalisen ilmeen suunnittelu oikeastaan kokonaan pois, oli työ juuri sopiva kulttuurituottamisen opinnäytetyöksi.

Olen suurimmaksi osaksi tyytyväinen tekemääni produktiin, Museoapiseen. Sivusto vastaa niitä tavoitteita, joita oli sekä minulla itselläni että työn tilaajalla, Lappeenrannan museotoimella. Erytisen iloinen ja ylpeä olen museoakkosista ja Muusa-kissasta, jotka mielestäni tuovat sivustolle sitä lapsenomaisuutta, hauskuutta ja leikkisyyttä, mitä tavoittelin. Museoapisesta myös löytyy kaikki se tieto, mitä sinne alun perin ajattelin ja suunnittelin, mitään olennaista ei unohdunut eikä jäänyt pois. Palautteen ja oman arvionikin perusteella sivusto auttaa lapsia – ja aikuisia – ymmärtämään entistä paremmin museoissa tapahtuvaa työtä, mikä oli tavoite. Sivusto myös kokoaa yhteen kouluille ja päiväkodeille tarkoitettua tietoa, mikä toivottavasti lisää museoiden hyödyntämistä opetuksessa. Suurin toiveeni kuitenkin on, että Museoapiseen tutustuva henkilö, olipa hän sitten lapsi tai aikuinen, lähtisi sivuston innoittamana ihan oikeasti käymään museossa. Hienoinkaan nettisivusto tai virtuaaliesittely ei korvaa todellista, omakohtaista kokemusta taidenäyttelystä tai museon kokoelmiin tutustumisesta paikan päällä.

Sivuston visuaalinen ilme on, kuten todettua, annettujen sääntöjen ja ohjeiden mukainen, joten sitä en sen enempää tässä kritisoi. Oma suunnittelutyötäni annettu tiukka ohjeistushan toisaalta vain helpotti, sillä sitä ei juuri tarvinnut suunnitella. Tässä mielestäni meneekin se raja, mihin minun koulutuksella ja kokemuksella oli järkevää ryhtyä: sisällönsuunnittelu onnistuu tuottajalta, mutta täysin uuden sivuston suunnittelu olisi ollut ehdottomasti muun alana ammattilaisen työtä.

Tuottamani sivuston sisältöön, rakenteeseen ja ulkoasuun olen siis suhteellisen tyytyväinen, mutta muutaman asian tekisin nyt eri tavalla. Ensinnäkin ottaisin ehdottomasti Wolkoffin talomuseon ja Ratsuväkimuseon esille samalla tavalla kuin Etelä-Karjalan museon ja taidemuseon, eli tekisin näistäkin museoista esitelyt Museoapiseen. Nyt itselleni jäi ikävä mielikuva siitä, että Wolkoff ja Ratsuväkimuseo olisivat jotenkin vähäarvoisempia kuin Etelä-Karjalan museo ja

taidemuseo. Toisaalta ratsuväkeä esitellään jo erittäin kattavasti ja monipuolisesti museon Hei hoplaa! – sivustolla, joka on suunniteltu nimenomaan opetuskäyttöön. Wolkoffin talomuseosta on puolestaan suunnitteilla virtuaaliesittely museon nettisivuille, mikä lisää talomuseon saavutettavuutta huomattavasti.

Toinen asia, joka jätettiin aikatauluja suunniteltaessa pois mutta johon loppujen lopuksi olisi kuitenkin ollut aikaa, oli valmiin materiaalin syöttäminen SevenWeb -järjestelmään. Tämä osuushan oli Elina Lyijysen vastuulla hänen toimiessa museon nettisivujen uudistuksesta vastaavana projektisuunnittelijana. Minun omaa oppimista olisi kuitenkin täydentänyt se, että olisin opetellut tämänkin työvaiheen ja syöttänyt itse tekemäni materiaalin nettiin. Tämä jäi siis pois sekä aikataulusyistä että sen takia, ettei minulla ollut oikeuksia SevenWeb – järjestelmään, enkä totta puhuen ole aivan varma, olisinko niitä voinut saadaakaan.

5 POHDINTAA JA LYHYT VILKAISU TULEVAISUUTEEN

Opinnäytetyöni produktin eli Lappeenrannan museotoimelle tehdyn Museoaapinen-sivuston taustalla oli kaksi toisiinsa läheisesti liittyvää hanketta: museon saavutettavuuden parantaminen ja nettisivujen uusiminen. Suunnittelemani sivuston tarkoitus oli tehdä museotoimintaa tutummaksi nimenomaan lapsille, madaltaa näyttelyihin tulemisen kynnystä, kertoa museoissa tapahtuvasta työstä, lisätä koulujen ja museoiden välistä yhteistyötä sekä selkeyttää ja parantaa Lappeenrannan museotoimen internet-sivujen käytettävyyttä. Työlläni oli siis selkeät tavoitteet ja se oli tilaajalle tarpeellinen ja hyödyllinen, mikä lisäsi työn tekemisen mielekkyyttä.

Lappeenrannan museotoimessa on aktiivisesti ja innokkaasti mietitty internetin tarjoamia mahdollisuuksia ja uudistettu nettisivuja mahdollisuuksien mukaan. Sivujen päivittäminen ja uuden materiaalin tuottaminen ei pelkästään paranna museoiden saavutettavuutta, vaan luo mielikuvan dynaamisesta ja ajan hengen mukaisesta toiminnasta. Tuleva Wolkoffin talomuseon virtuaaliesittely on internetin ja nykyteknologian hyödyntämistä parhaimmillaan, ja muitakin mahdollisuuksia on vielä käyttämättä. Nykytilanne ei salli esim. äänen tai liikkuvan kuvan käyttämistä kaupungin toimijoiden nettisivuilla, mutta jos ja kun tämä este

joskus poistuu, voidaan sivuille lisätä huomattavasti tämänhetkistä monipuolista materiaalia.

Internet-sivujen suunnittelussa ja teknologiahuuman pyörteissä täytyisi kuitenkin muistaa maltillisuus, eikä työntää kaikkea mahdollista tietoa verkkoon. Itse koen, että nettisivut ovat vain eräänlainen alkupala siitä tarjonnasta, mitä museot voivat kävijälle antaa. Tarkoituksena olisi, että internet – sivuilla kävijä innostuisi netistä saamistaan maistiaisista niin paljon, että lähtisi ihan oikeasti tutustumaan museoihin, näyttelyihin, luentoisiin ynnä muihin tapahtumiin. Kuten sanottua, mikään virtuaalivierailu ei korvaa aitoa elämystä, millään elämän osalla.

LÄHTEET

Elo, Pekka & Järnefelt, Heljä & Laine, Mikko & Pohjanvirta, Marja-Liisa 2004. Museo oppimisympäristönä. Jyväskylä: Suomen museoliitto.

Kuukasjärvi, Heidi 2009. Lappeenrannan museoiden saavutettavuus verkossa.

Lappeenrannan kaupungin museotoimi 2008. Hankesuunnitelma.

Levanto, Marjatta & Pettersson, Susanna (toim.) 2004. Valistus/museopedagogiikka/oppiminen. Taidemuseo kohtaa yleisönsä. Hämeenlinna: Taidemuseoalan kehittämissyksikkö Kehys/Valtion taidemuseo.

Pettersson, Susanna (toim.) 2009. Tulevaisuuden taidemuseo. Vammala: Taidemuseoalan kehittämissyksikkö Kehys/Valtion taidemuseo.

Lappeenrannan museotoimi. Viitattu 20.4.2010.

http://www.lappeenranta.fi/?deptid=18499#etel_karjalan_museo

Lappeenrannan museotoimi. Viitattu 20.4.2010.

<http://www.lappeenranta.fi/?deptid=13366>

Lappeenrannan museotoimi. Viitattu 20.4.2010.

<http://www.lappeenranta.fi/?DeptID=18499#linnoitus>

Lappeenrannan museotoimi. Viitattu 20.4.2010.

http://www.lappeenranta.fi/?deptid=18499#wolkoffin_talomuseo

